

OSTPRICKEN

Nummer 3 • 2013

HAMN & FARLED vad gör de?

BERÄTTELSE om boj

BÅTMÄSSA vi är där

AUGUSTIMÖRKER nattnavigering

Svenska Kryssarklubben
Stockholmskretsen

OSTPRICKEN

Nr 2 2013 Årgång 5 (29)

Redaktör och fotograf
Carina Lernhagen Matz
ostpricken@sxk.se

Ansvarig utgivare
Anders Lindh

Stockholmskretsens kansli
www.sxk.se/stockholmskretsen
Hanna Lindvall
08-716 22 50
stockholmskretsen@sxk.se
Box 1158, 131 26 Nacka Strand
Besöksadress
Augustendalsvägen 54, Nacka Strand

Grafisk form
Maja Lehman
maja@lehman.se

Repro och tryck
Tellogruppen, Söderköping

Annonser fr o m nr 4/2013
William Blanck
tel 073-370 48 26
annons.ostpricken@sxk.se

Sänd gärna in egna artiklar och bilder.
Skriv i Word, endast Times 12 p.
Bilder 300 dpi. För insänt, ej beställt,
material ansvaras ej.

Innehåll
Kurser och utbildning sid 4
Porträtt Gerhard Stenhammar sid 6
Inspektion med Hamn & Farled sid 8
Sällsamma blå bojar sid 12
En natt till sjöss sid 16
Båtkonstruktören Peter Norlin sid 19

Omslag
Öglor i berget - ger trygghet

Nästa nummer utkommer 11 oktober

TRYCKSAK 341 363

A HÄR KOMMER MIN TEXT

Carina Lernhagen Matz
Redaktör

Båtmekanikerintyg – motorkurs för våra kvinnliga medlemmar

Kursen ger dig kunskap om impellerbyte, luftning av dieselmotor, filterbyten och åtgärder vid bränslestopp mm. Även ellära, styrning och reglage samt installation av toalett och bordgenomföringar. Genomgång av checklista för en säker och välskött båt. Vi varvar teori och praktik. Proven enligt NFB:s normer.

Tid: lö 7 o sö 8 september kl 9.30 – 16.30

Plats: Lillängdal, Ingarö

Pris: 2 300:-, icke medlemmar 2 700:-, provkostnad 250:- betalas direkt till förhållningsföretagaren

Båtmekanikerintyg – motorkurs

Kursen ger dig kunskap om impellerbyte, luftning av dieselmotor, filterbyten och åtgärder vid bränslestopp mm. Även ellära, styrning och reglage samt installation av toalett och bordgenomföringar. Genomgång av checklista för en säker och välskött båt. Vi varvar teori och praktik. Proven enligt NFB:s normer.

Tid: lö 19 o sö 20 oktober kl 9.30 – 16.30

Plats: Lillängdal, Ingarö

Pris: 2 300:-, icke medlemmar 2 700:-, provkostnad 250:- betalas direkt till förhållningsföretagaren

Förrarintyg - intensiv

Kursen ger dig kunskap och färdighet i att läsa sjökort och navigera inomskärs. Väjningsregler, sjömansskap, säkerhet, mm behandlas. Lunchpaus 1 timme, tag med lunch då det är långt till något lunchställe. Mikrovågsugn finns. Examination 9 oktober kl 18.30.

Tid: 2 lördagar, 28 september och 5 oktober kl 9.00 – 16.30.

Plats: Stockholmskretsens kansli, Augustendalsvägen 54, Nacka Strand

Kostnad: 1 990:-, ej medlem 2 290:-, kostnad för material och examination tillkommer.

Kustskepparintyg – intensiv

Kursen ger dig kunskap att vara skeppare i Nordiska farvatten. Kustskepparintyg är ett krav för att få framföra ett fritidsfartyg större än 12 x 4 m. Lunchpaus 1 timme, tag med lunch då det är långt till något lunchställe. Mikrovågsugn finns. Examination 9 oktober kl 18.30

Tid: 2 söndagar 29 september och 6 oktober kl 9.00 – 16.30.

Plats: Stockholmskretsens kansli, Augustendalsvägen 54, Nacka Strand

Kostnad: 1 990:-, ej medlem 2 290:-, kostnad för material och examination tillkommer.

GPS-navigering

Elektronisk navigation med hjälp av GPS-signaler och digitala sjökort på plotter, PC, I-pad och smartphone. Program, sjökort och terminaler. Fördelar och risker samt begränsningar.

Tid: måndag 28 oktober kl 18.00 – 21.00

Plats: Stockholmskretsens kansli, Augustendalsvägen 54, Nacka Strand

Kostnad: 290:-.

Mörkernavigering, teori och praktik

Kvällen börjar med 1 timmes teori och sen går vi ut i båtarna och praktiserar. För att få ut det mesta av kursen ska du ha läst om fyrkaraktärer och lanternaföring. Googla på fyrkaraktärer och läs på. Endast 5 elever /båt.

Tid: tisdag 24 september kl 18.00 – 21.00. OBS! Samling vid entrén kl 17.50 då läraren hämtar.

Kommer man för sent missar man lektionen. Porten låst.

Plats: Karlavägen 108

Kostnad: 590:-

Svenska Kryssarklubben
Stockholmskretsen

Så blev det ett nytt ansikte i den här spalten. Efter en förtroendekris hos flertalet medlemmar i styrelsen beslutade Johan Söderberg sig för att träda tillbaka från ordförandeposten. Som vice ordförande har jag fått träda in. Johan kvarstår dock som ordinarie ledamot i styrelsen mandatperioden ut, till nästa årsmöte nu i november 2013.

Efter en kall och allmänt besvärlig vår fick vi äntligen se en försmak av sommaren, detta skrevs i början av juni.

Alla våra funktionärer verkar oerhört laddade inför säsongens verksamheter, jag är övertygad om att våra medlemmar kommer att uppskatta det arbete som läggs ner för att allting skall fungera.

Kryssislägret på Hundudden startar snart, lägren på Malma Kvarn är strax igång, jag tror på många glada barn denna sommar, när ni läser detta har vi facit.

I Norrviken förbereder Hamn & Farledsgänget, där jag själv ingår, en stor operation med att lyfta och kontrollera bojar, både svajbojar och akterförtöjningar.

Förhoppningsvis klarar vi detta innan den stora anstormningen sätter in.

Det pågår också förhandlingar med berörda markägare

om att få lägga ut fler bojar och sätta bergöglor i populära naturhamnar. Vi fick många tips, från våra medlemmar, på lägen under båtmässan i våras. Dessa bearbetas nu.

Förhoppningsvis har det funnits restaurang igen på Malma, kontrakt skrevs den 5 juni med ny krögare som verkar vilja satsa på ett längre kontrakt än det nuvarande ettårsavtalet. Han är också beredd att investera i restaurangens framtid.

Det är svårt att sia om framtiden men min förhoppning är att när denna tidning kommer i Era händer har ni haft en fantastisk sommar, och samlat krafter för den oundvikliga hösten och vintern. Sedan blir det snart sommar igen.

Anders Lindh
Tf ordförande i
Stockholmskretsen

Kurser och utbildning - fortsättning

Mörkernavigering, teori och praktik

Kvällen börjar med 1 timmes teori och sen går vi ut i båtarna och praktiserar. För att få ut det mesta av kursen ska du ha läst om fyrkaraktärer och lanternaföring. Googla på fyrkaraktärer och läs på. Endast 5 elever /båt.

Tid: torsdag 24 oktober kl 18.00 – 21.00 OBS!

Samling vid entrén kl 17.50 då läraren hämtar. Kommer man för sent missar man lektionen. Porten låst.

Plats: Karlavägen 108

Kostnad: 590:-

VHF – SRC kurs

Genomgång av trafikdisciplin, anrop, DSC samt nöd-, il och varningstrafik. Praktiska övningar ingår. Tid: tisdag 29 oktober kl 18.30, 2:a gången 5 november och förhör 12 november. OBS! Samling vid entrén kl 18.20 då läraren hämtar. Kommer man för sent missar man lektionen. Porten låst.

Plats: Sjöklar Kustakademi, Karlavägen 108

Kostnad: 890:-, ej medlem 1090:-, examinationskostnad tillkommer.

Kanalfärd och kanalintyg

Kursen ger dig de kunskaper som krävs för att få färdas på Europas kanalvägar. Vi går igenom teknik för slussning. Du får lära dig olika definitioner, signaler, märken, skyltar, väjningsregler mm som gäller på kanalerna.

Tid: må 25 november kl 18.00 – 22.00

Plats: Stockholmskretsens kansli, Augustendalsvägen 54, Nacka Strand

Kostnad: 290:-, ej medlem 320:-

Stockholmskretsen i samarbete med Sjöklar Kustakademi AB och med Marcus Morberg
Anmälan: www.sxk.se/stockholmskretsen

Till våren planerar vi spinnakerkurs och motormanövreringskurs.

PORTRÄTT Gerhard Stenhammar

Som i egen ficka hittar Gerhard Stenhammar i Stockholms skärgård. Det är över femtio år sedan som han började arbeta som lots i Sandhamn. Och sedan trettio år tillbaka kollar han Stockholmskretsens kummel, märken, bojar och stänger.

”Titta på Stenklippans lilla svarta kummel!”, säger Gerhard och pekar. ”Tänk så bra det hade varit om det fanns med på sjökortet också!”

Med motorbåt stryker vi förbi det lilla skäret som ligger i Rödkobbsfjärden. Det här har alltid varit en käpphäst för Gerhard, om man nu kan säga så när det handlar om sjön. Han har alltid tyckt, och tycker fortfarande, att militärens märken skulle finnas även i civila sjökort. Självklart även i plotterns kartbild. Men under alla dessa år har det alltid blivit nej från marinen.

Gerhard Stenhammar är åttio år och har varit medlem

i Kryssarklubben i över tre decennier. Han har varit aktiv i Hamn- och farledsarbetet i Stockholmskretsen nästan lika länge. Gerhards engagemang i kretsen tangerar hans yrke.

Sedan 1961 har han arbetat som lots i Sandhamn. För tjugo år sedan pensionerade han sig efter att ha lotsat tre tusen fartyg genom labyrinten av öar, kobbar och skär: In- och utloppet till Stockholm via Sandhamn.

Arbetet har förstås inneburit många speciella möten och händelser. En särskild var då han med ena foten stod på lotslejdaren och den andra kvar på lotskutterns däck.

Båtman som körde båten var Erik Sundström, som alltid kallas ”Bult”. När Gerhard tog klivet gav lejdaren vika och han hamnade mellan fartygssidan och den gungande kuttern. Gerhard berättar: ”Jag trodde båda mina ben skulle gå av. Men så kände jag en stor, kall och våt hand innanför kragen och hörde Bult säga: ’Jag har dig.’”

Det var som 28-åring Gerhard kom till Sandhamn. Då var han gift och hade två små barn. Livet som sjökaptän på de sju haven lockade inte längre. Han ville vara mer hemma med familjen.

Varför hade han över huvud taget valt ett yrke som sjöman? Jo, som femtonåring ansågs man som vuxen då året var 1948. Gerhard gick till sjöss hemma i Tjust skärgård i Småland. Det var ombord i en vedskuta från Kråkelund, en galeas som hette Ester.

”Kaptenen ombord var en snäll och vänlig skeppare”, berättar Gerhard, ”både nykter och bra. Jag hängde gärna i aktern och ville lära mig styra och allt som hände där. Lärde mig vartefter och ville fortsätta.

Som sextonåring tog jag eget initiativ och åkte till Göteborg för att mönstra på ett större fartyg! Sen ’drev jag runt på havet’ tills jag fyllde tjugo!”

Gerhard läste till sjökaptän i Kalmar och tog examen 1957. Men jobbet ombord innebar på den tiden att segla i tio månader och vara hemma två.

Som seglare i Stockholms skärgård har han färdats först med en IF-båt, sedan med en HR Monsun. Sedan två år är han båtlös. ”Jag har sett vattnet så jag klarar mig”, konstaterar han.

Det var självklart för honom att gå med i Kryssarklubben. Främst för de blå bojarnas skull. Gerhard var mycket ute själv i båten och som ensamseglare är det klart förnämligt att kunna hugga en boj och ligga tryggt och säkert. Som aktiv i Hamn- och Farledskommittén har han haft två viktiga visioner, varav ingen egentligen blivit verklig.

Den första: Att få militärens märken inlagda i sjökortet. Den andra: Att få till stånd fler sprintar och öglor i skärgården vid populära förtöjningsplatser.

Bild 1 och 4 Gerhard Stenhammar, fd mästerlots på Sandhamn och aktiv i Hamn- och farledskommittén i Stockholmskretsen. Bild 2 Kummel på Stenklippan i Rödkobbsfjärden. Bild 3 Snart ilandstigning och inspektion av Kryssarklubbens kummel på Fåhusharan i Kallskärs skärgård.

Så här berättar Gerhard: ”Jag såg att kumlet på Söderö, i Långviksskärsarkipelagen, var inlagt i ett ryskt sjökort. Men i våra svenska sjökort över Stockholms skärgård har det aldrig funnits! Jag anser att de märken som spelat ut sin roll för det militära borde föras in. Men marinen säger blankt nej. Några enstaka är numera införda i Hydrographicas sjökort.”

När det gäller bergöglor är det en känslig fråga ur naturskyddssynpunkt. Men Gerhard argumenterar:

”Skärgårdsbor har i alla tider monterat sprintar och öglor där det behövs. Det är dessutom, som jag vill se det, betydligt snällare mot naturen än att folk drar linor över halva berget och fäster i stackars rönner och enar som med tiden blir ganska illa åtgångna.

Och sopmajorna som vi båtmänniskor är så glada för, de ändrar ju också intrycket i naturen!”

Gerhard ser positivt på framtiden. ”Om några år tror jag att Skärgårdsstiftelsen och privata markägare kommer att se att det är en stor fördel om det blir små bergöglor på populära förtöjningsplatser. Det både sparar naturen och ger trygghet för fritidsbåtsfolket.”

Uppdrag granskning

Varje år gör Stockholmskretsens hamn- och farledskommitté en inspektionsrunda. I år var Ostpricken med för att se hur den går till. Resan gick till åtta olika platser i norra delen av Stockholms skärgård och dagens distans blev över hundra sjömil.

Till slut är det bestämt. Vi ska ses klockan 8 en måndagsmorgon i Stavsnäs vinterhamn i början av maj. Datum för resan har ändrats gång på gång. Isläget i våras var ovanligt svårt. Den kalla vintern gjorde att is låg kvar i vikarna länge.

Lars Ekström har fixat matsäck, för det kommer att bli en hel dag ute på sjön. Det är fem medlemmar ur kommittén den här dagen. Förutom Lars är det John Svensson, Kjell Hilding och Kjell Gustavsson samt Gerhard Stenhammar, mästerlots från Sandhamn. Veteraner är Lars och Gerhard, det är de som varit med längst.

Där ligger båten och väntar. Det är Arbetsbåten från Orön, sydost om Nämndö, med Lars Fogelberg som skeppare. Den har kran, ramp i fören och stark maskin.

Det ska bli inspektionsrunda i norra delen av Stockholms skärgård, där Kryssarklubbens Stockholmskrets har ett tiotal kummel, stänger och ansvar för ett antal prickar.

Bredvid Lasse vid ratten står Gerhard. Han kan skärgården i detalj och pekar och visar hela tiden. Det är också han som har lagt upp rutten för dagen och håller självklart koll på pappersjökortet, samtidigt som alla intresserat följer vår väg på bryggans plotter.

Hamn- och farledskommittén ansvarar för de blå bojarna i Stockholms skärgård, som är 23 till antalet. Alla bojar har kraftig nylonlina från boj till sten och alltså inte kätting som kan utsättas för rostangrepp. Det betyder inte att de är underhållsfria. Men framförallt gör det att de har längre hållfasthet och är bättre för miljön.

Hamn- och farledskommittén ansvarar också för vissa ensmärken, de i inloppen till Grönskär och till Biskopsön. Det är enslinjer som tryggt leder in i djup rädda, när grundflak

ligger bara några meter från båten. Vidare har Hamn- och farledskommittén ansvar för ett antal kummel och stänger, på ställen där det annars kan vara svårt att orientera sig.

Även med plotter ombord känns det bra att verkligen bekräfta okulärt var man är på en utskärgårdsfjärd. Märkena är ovärderliga hållpunkter för navigationen.

När vi startat från Stavsnäs sätter vi kurs förbi Kanholmsfjärden och ut på Rödkobbsfjärden. Vi har kurs mot Utterkobben, väster om Gillöga. Där står ett trekantigt kummel målat i vitt och med ett blått band i mitten. Vi går iland och kollar läget.

Lasse lägger till på läsidan av kobben, fäller ner rampen och vi kan kliva iland. Klättrar upp till kumleten träkonstruktion som nu stått i tio år. De klassiska kryssarlubbsfärgerna behöver bättras på. Samtidigt är det imponerande hur färg och konstruktion ändå hållit bra genom år av väder och vind. Gänget kollar grundligt hela konstruktionen, att märket sitter stadigt fast och att det inte är något rostangrepp vid infästningen i berget. Det ser helt och fint ut.

”Men lite ny färg skulle inte skada”, säger Gerhard.

Sedan kollar vi Siggeskobben strax norr om Utterkobben och samma genomgång där. Sen blir det fortsatt färd, vidare norrut. Så här såg protokollet ut:

- Koll av kummel på Utterkobben
- Koll av kummel på Siggeskobben
- Koll av SXX-bojen Svenska Högarna
- Koll av kummel på Rackarkobb
- Koll av kummel på Lilla Iljeskärsharan
- Koll SXX-bojen på Rödlöga
- Koll av kummel på Fähussharan
- Koll av stång på Ensamheten

Gänget på Utterkobben från vänster: Lars Ekström, Kjell Hilding, Gerhard Stenhammar, John Svensson och Kjell Gustavsson.

Totalt jobbar elva personer inom Hamn- och farledskommittén.

Besök på Sjöfartsmuseet i Älmsta

Roslagens Sjöfartsmuseum är en liten pärla. Den 26 september ordnar Stockholmskretsens seniorer ett besök där.

De fartyg som seglade för Roslagen var enmastare, tvåmastare och tremastare. Enmastaren ägdes oftast av en bonde som kombinerade jordbruk med att vara skeppare, ofta med last från den egna gården.

Tvåmastarna var de verkliga arbetshästarna. De var stora och dyrbara så man gick ofta ihop, grannar, släkt eller partsrederi. Det var fartyg som lastade varor från norrländska och finska hamnar för att segla ner till Tyskland och England.

Tremastaren gick på ännu längre trader. Förutom kapitalinflöde så medförde de som seglade kontakt med den stora världen och de hemkommande sjömännen blev många gånger förmedlare av intryck från främmande länder och kulturer.

Fartygen byggdes i princip på orten, så det var ett skepps-

byggeri förankrat i hembygden. Men det märkliga är att det inte finns några större varv redovisade, utan denna byggnation skedde i stort sett i vilken vik som helst i Roslagen. På bilden seglar sandkilen Helmi, som troligen är den enda bevarade av sitt slag. Så här presenterar sig museet:

”Roslagens Sjöfartsmuseum visar på rospiggens breda sjöfartstraditioner ända från vikingatiden, havspostföring och modern färjetrafik, skärgårdsfiske, skärgårdsseglation, lasttramparna, segel och ånga, båtbyggartraditioner, pråmar, timmerbogsering och inte minst sjöfartens servicenäringar: fyr, lots och sjöräddning”.

I en utställningsdel visas bilder och dokument från bygget av Vaddö kanal. Välkommen att följa med dit! (Mer info i kalendariet på sidan 22 och kretsens hemsida.)

Stockholms mest sällsamma bojar

I tolv väl valda vikar i Stockholms skärgård har Stockholmskretsen lagt ut bojar. I detta och kommande nummer av Ostpricken kommer vi att berätta om viken, platsen och vad som finns att se. Märkligast av alla är Furusund. Förtöj och ta jollen in till land. Om du vågar...

I Furusund vaknade Astrid Lindgren en morgon och såg en häst stående på grannens veranda. Det var inledningen till en av världens mest lästa barnböcker – Pippi Långstrump.

I Furusund planerade en kosacköverste mord på kommunister år 1919. Inlindade i kedjor sänkte han liken i en sjö i Roslagen. I Furusund fann Strindberg inspiration och Evert Taube kryssade hit och dansade på Balltorps restaurang tillsammans med Calle Schewen och spritsmugglarna från grannön Gräskö.

I Furusund finns massgravar efter rysskriget 1808-09 och efter koleraepidemin 1853. Men Furusunds värsting är ändå Christian Hammer och hans samling av dödsfall.

Hammer var hovjuvelerare under senare hälften av 1800-talet. År 1882 köpte han Furusund och skärgården där omkring på auktion. Det sömniga Furusund förvandlades under hans tid till en exklusiv badort.

Vackra villor byggdes längs stranden och de fick romantiska italienska namn som: Doria, Kanaletta, San Carlo och Venetia. Den gamla Svinkällan blev Duvkällan och vattnet blev hälsobringande. Taskholmen blev Täckholmen.

Det nya vackra Furusund lockade till sig Stockholms societet och konstnärer, författare, politiker och militärer. Man drack brunn, gymnastiserade, promenerade, badade kallbad, spelade teater, flirtade, umgicks – och smög in i den gamla kvarnen på berget för att skrämmas av en av Hammers mest bisarra samlingar.

Den bestod av sjuhundra skallar av avrättade brottslingar pryddigt monterade på svarvade socklar av betsat päronträ. Vi vet hur de tog sig ut eftersom några av dem finns bevarade på Polismuseet i Stockholm. På socklarna står med aningen darig handstil: Almkvist afr 1803, Wik afr 1841, Sundström afr 1841, Breitfeldt afr 1843, Lars Jönsson afr 1889.

Förkortningen "afr" betyder avrättad och de grinande skalarna är groteska souvenirer efter svenskar som avrättats genom halshuggning. Peter Almkvist var gardist på Göta garde. En natt gick han bärsärkagång på krogen Pungpinan utanför Stockholm och slog ihjäl en piga, en krögerska och hennes två barn. Han dömdes till 15 par spö två dagar i följd och att därefter mista högra handen, halshuggas och steglas (styckas). Skallar ingick i Hammers frenologiskt kabinet. Frenologi

var en villolära som grasserade i Sverige under 1800-talet. Enligt frenologerna hade alla egenskaper sin bestämda plats i hjärnan. Ett välutvecklat sinne kräver stor plats, hävdade de, och ger då en utbuktning på själva skallen. Sinnet för genialitet sitter exempelvis under pannan. En hög och vackert välvd panna tyder alltså på intelligens. Kärleksinnet sitter bak i nacken. En kärleksfull person har därför stort bakhuvud sas det. Strax intill kärleksinnet sitter stridslystnaden. Frenologerna räknade med 35 sinnen och egenskaper.

Upphovsmannen till den frenologiska "vetenskapen" var den tyske läkaren Josef Gall (1758–1828). I Sverige var Gustaf Schwartz (1783 – 1858) den mest ivrige frenologen. Nyttan av frenologin har inte minst domare och advokater, menade Gustaf Schwartz. De kan av skallens form se om den anklagade är en lögnare eller om han talar sanning.

I Schwartz hem fanns en stor frenologisk samling. Den bestod av 770 skallar och dödsmasker. Då Gustaf Schwartz dog ville änkan sälja den makabra samlingen. Köpte gjorde Hammer som fraktade upp skallarna till Furusund och ställde dem på hyllor i kvarnen.

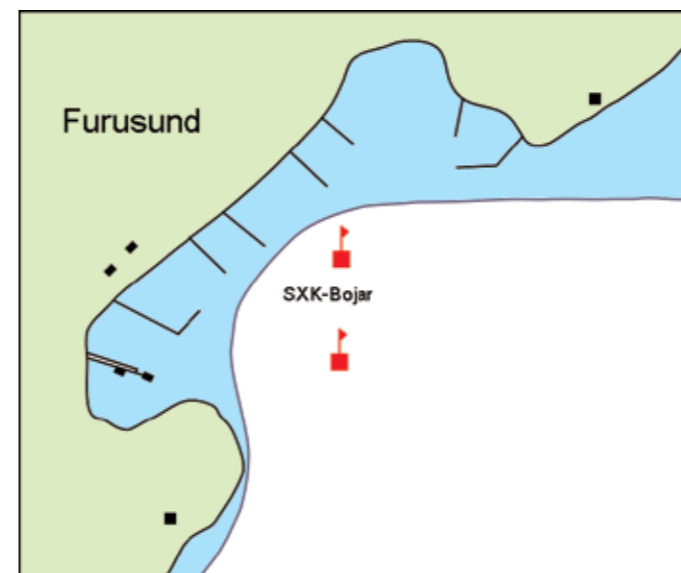
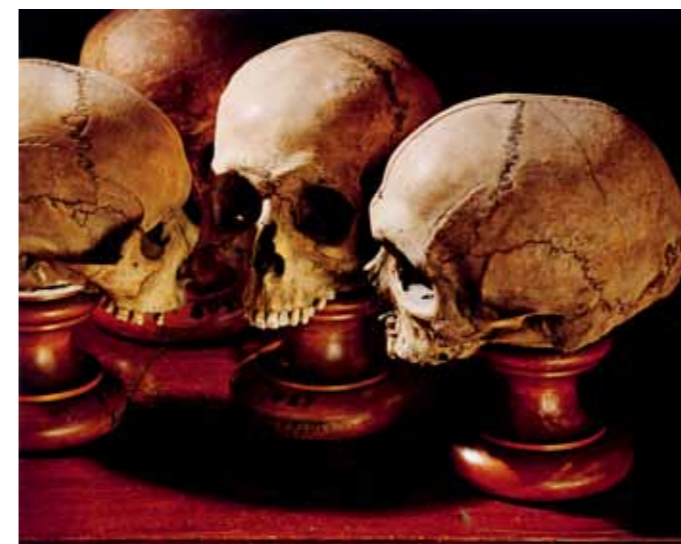
Då Hammer dog spikades kvarnen igen och den frenologiska samlingen glömdes bort. På 1930-talet, då man röjde upp i Kvarnen, tippades resterna av samlingen i kärret Maren, strax innanför dagens gästhamn.

Kvar finns i dag bara de dödsfall som detektivöverkonstapel Carl August Chroona tog med sig vid ett besök i Furusund 1915. Han valde ut 13 skallar och skänkte dem till Polismuseet i Stockholm.

Förmodligen är dessa de sista skallarna från den frenologiska samlingen. Eller? Finns kanske ännu någon dödsfall gömd i de idylliska sommarvillorna i Furusund? För hur var det Strindberg skrev? "I Furusund bor alla som har något elände att dölja."

Text Erling Matz

Bilder: Dödsfall på svarvad träsockel stod en gång i kvarnen i Furusund - idag på Polismuseet. Invid kvarnen finns en gammal ristning i berget. Längst ned till höger sitter den märkliga Hammer från Furusund. Kartskissen visar läge för de två Kryssarklubbsbojarna. Obs! Endast svajförtöjning.

Furusund Sjökart 612
N 59°39',60 O 18°55',20
Bojarna ligger i Ålandsviken utanför gästhamnen.

Svenska Kryssarklubben Stockholmskretsen

Kryssarklubben och Stockholmskretsen kommer att finnas på den flytande Båtmässan i Gustavsberg den 31 augusti - 1 september. Vi håller till i den röda boden vid fästet av brygga C. Där kan du köpa en ny vimpel eller flagga, flera av klubbens böcker - eller bara prata en stund. Din båtgranne eller vän kan också teckna medlemskap. Då ingår årsskriften om Ålands skärgård. Gratis parkering och gratis entré!

Prova att segla Tvåkrona! Stockholmskretsen ställer upp med minst två Tvåkronor och en instruktör i varje båt. Instruktörerna kommer från våra seglarläger vid Malma Kvarn och vid Hundudden på Djurgården. Flytvästar finns att låna. Seglingarna kommer att utgå från den yttre delen av brygga E. De är gratis och öppna för alla som vill prova att segla. Välkommen!

Navigera på natten

Stefan Pettersson, från Stockholmskretsens 24-timmarskommitté, berättar här om hur han upptäckte tjusningen att navigera på natten och vikten av rutiner. Han ger också tips för en trygg natt ombord – till sjöss.

Om jag inte seglat transportsträckan över Ingaröfjärden en sensommarnatt för många år sedan, så hade jag kanske inte upptäckt 24-timmarsseglingarna.

I höjd med Klacknåset mötte jag ett halvdussin båtar med lanternor och vimplor som lyste i orange. Då visste jag inte att det betydde 24-timmarssegling. Men mötet i natten lockade in mig först som deltagare i och sedan som funktionär för 24-timmarsseglingarna i Kryssarklubbens Stockholmskrets.

Mina tidigaste seglingsminnen är sena fredagskvällar i en Vindö 28:a. Mina föräldrar seglade från Oskarshamn till Misterhults skärgård. Då gällde det att hinna genom den obelysta och krångliga "slalombaneleden" vid Figeholm innan det blev helt mörkt. Jag var tre år och huserade i en garderob med 70-talsorange draperi.

Femton år senare lånade jag båten och helgseglade. Jag valde samma taktik: I väg på fredagskvällen, segla en lång distans till havs och sedan inomskärs på fyrar.

Det blev snabbt rutin på själva nattseglingen. Efter några helger insåg jag att utmaningen snarare låg i att få till nattrutiner för det som är enkelt på dagen: Fixa mat, hålla sig torr och varm, hitta nästa sjökortsblad till exempel.

När jag nu seglar 24-timmars har vi bra rutiner ombord. Jag trivs i sittbrunnen och jag sover tryggt när nästa vakt lag går på. Här intill är mina tips för en trygg nattsegling.

Här mina tips för en trygg nattsegling:

- Egna lysdiodlampor till alla. Vitt ljus, inte för starkt. Färgat ljus gör det svårt att läsa sjökortet. Pannlampor är bra för arbete på däck men bländar om man tittar mot varandra.
- Livsele till alla.
- Varsin vattenflaska. (Av uttorkning blir i alla fall jag dum i

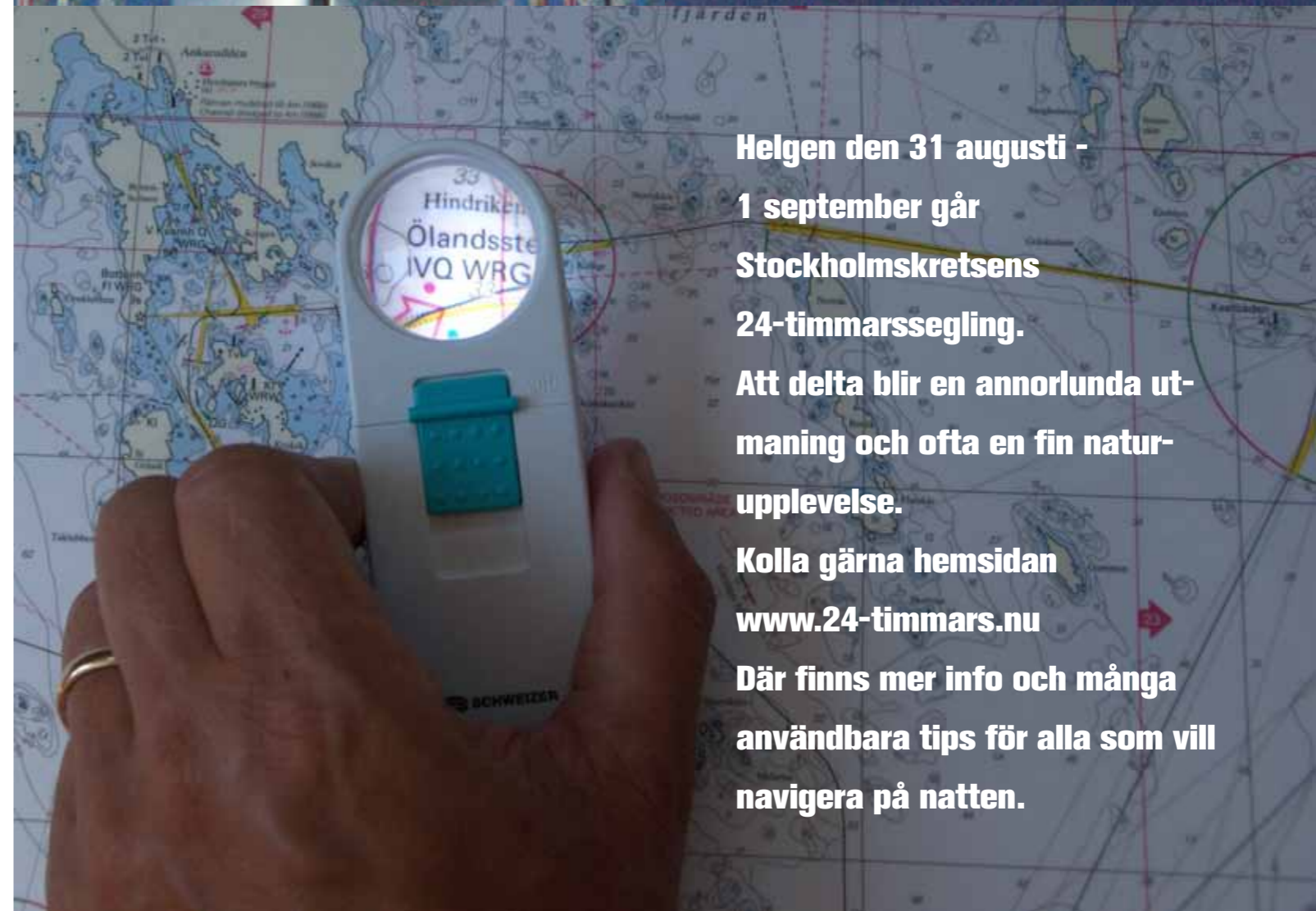
huvudet. Vatten är viktigt!)

- Roderlås för att kunna navigera med båda händerna.
- Lägg fram sjökort som vi kommer segla in i.
- Stuva mat, termos och viktiga saker i en korg eller plastback så att de är lätta att hitta. Mat är viktigt för att hålla kropp och skalle igång.
- Belysning av försegel med ficklampa fasttejpad under förluckan.
- Svag allmänbelysning i ruffen som inte bländar rorsman. Jag använder självhäftande lysdiodlampor från Biltema eller Clas Ohlson i stickkoj, i pentryt och på toan. Lamporna som inte syns från sittbrunnen ger ledljus. Behövs det mer ljus använder vi våra egna ficklampor.
- Tänk igenom hur nattseglingen avslutas. Segla tills det ljusnar? På svaj nära leden eller landförtöjning?
- Kontrollera lanternorna. Ha en plan för om de lägger av.
- Nollställ loggens trippmätare när du går över mot en ny fyr. Mät i sjökortet hur länge du ska segla på den kursen så du är beredd på kursändring in i ny fyrsektor eller runt en fyr.
- Förstoringsglas med inbyggd belysning är inte bara ett bra handikaphjälpmiddel. Mycket praktiskt vid sjökortsläsande.
- Plottern har en inställning som ska spara mörkerseendet. Det är svårt att tolka sjökortsbilden när vattnet visas som mörkblå nyanser. Jag kör hellre vanliga färger och drar ned ljusintensiteten till minimum.
- Ett kapell för ruffnedgången skyddar rorsmans mörkerseende.

Har du fler tips? Skriv på Svenska Kryssarklubben Stockholmskretsens facebookside eller maila till tidningen ostpricken@sxk.se

Text Stefan Pettersson (bilden)
Nattfoto Stefan Pettersson, Christer Forsgren, Christian Lizell

**Helgen den 31 augusti -
1 september går
Stockholmskretsens
24-timmarssegling.
Att delta blir en annorlunda ut-
maning och ofta en fin natur-
upplevelse.
Kolla gärna hemsidan
www.24-timmars.nu
Där finns mer info och många
användbara tips för alla som vill
navigera på natten.**

Peter Norlin 1989 när Scampi fyllde tjugo som konstruktion.

Peter Norlin – rena linjer, ren segling

Det var slutet på ett kapitel inom svensk yachtkonstruktion när Peter Norlin gick bort förra året. Hans första båt var Scampi och sällan har ett förstlingsverk slagit igenom så totalt. Både som kappseglare och familjebåt.

Hur kan man beskriva Peter Norlin? Han var en lekfull typ. Vi är många som sett honom mästertligt manövrera en radiostyrd modellbåt på Båtmässan i Älvsjö. För ett antal år sedan krånglade han sig ner i en minitolva, eller 2.4mR. För lite fler år sedan seglade han Stjärnbåt i Sandhamn i lekfulla regattor.

Just lekfull var han tidigt, säger de som känt honom länge. När studenterna gjorde revolt 1968 lär han ha dragit två modeller efter sig i ett snöre i en liten pöl i villaförorten Ektorp utanför Stockholm. Han jobbade då som konstruktör av stadens avloppssystem, men gillade båtmodellerna bättre.

Hans båtlek resulterade också i en slags revolution. Det blev Scampi

– som lär vara döpt efter hans älsklingrätt. Bakgrunden var den här: Flera år i rad hade Peter tillsammans med kompisen Sven Hellström vunnit Gotland Runt i Fingal, ritad av den klassiska mästarkonstruktören Knud H Reimers.

Men när grabbarna vunnit om och om igen växte idén fram hos Peter att själv konstruera en ännu vassare båt. Och en skarp knix blev det i Scampins skrov – den är själva kännetecknet för båten. (Fast den kom egentligen till lite senare!)

”Tanken var att få en lätt båt med liten våt yta”, har han berättat.

Med Scampi vann Peter Half Ton Cup både 1970 och -71. När Bengt Jörnstedt med en Scampi 1971 vann SORC i Florida, då en av de mest värdeladdade kappseglingarna i världen, var Peters internationella rykte stadsefast.

När Peter Norlin gick bort i december 2012, innebar det slutet på ett kapitel inom svensk yachtkonstruktion. Med utställningen ”Rena linjer,

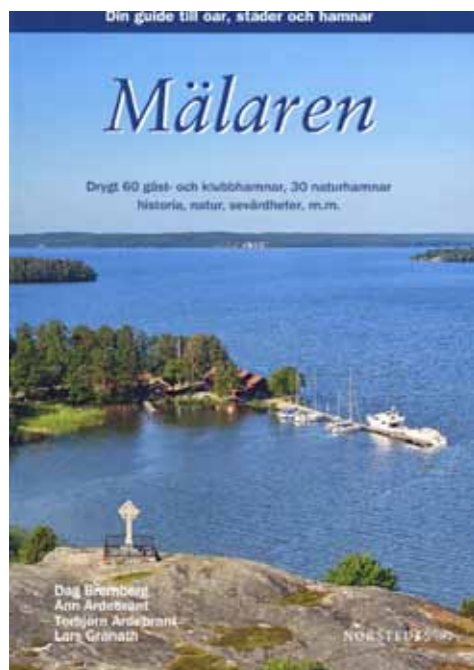
ren segling” på Sjöhistoriska museet uppmärksammas nu hans produktion med hjälp av ritningar, foton och halvmodeller. Den visar hela Peter Norlins spektrum av segelbåtar - från Scampi till hans allra sista skärgårdskryssare av A22-typ.

● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ●
Specialvisning!
Stockholmskretsens medlemmar bjuds nu in till en specialvisning av utställningen ”Rena linjer, ren segling”. söndagen den 29 september kl 10 på Sjöhistoriska museet. (Utställningen står i samma lokal som Café Östberg, varför vi valt denna tidpunkt.) Visar och berättar gör Bengt Jörnstedt, författare till boken om Peter Norlin med samma titel som utställningen, mångårig båtskribent och under ett helt liv aktiv havskappseglare. Fri entré till museet och visning utan kostnad. Välkommen!
● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ●

**Svenska Kryssarklubben
Stockholmskretsen**

• PEJLING •

Handbok om Mälaren

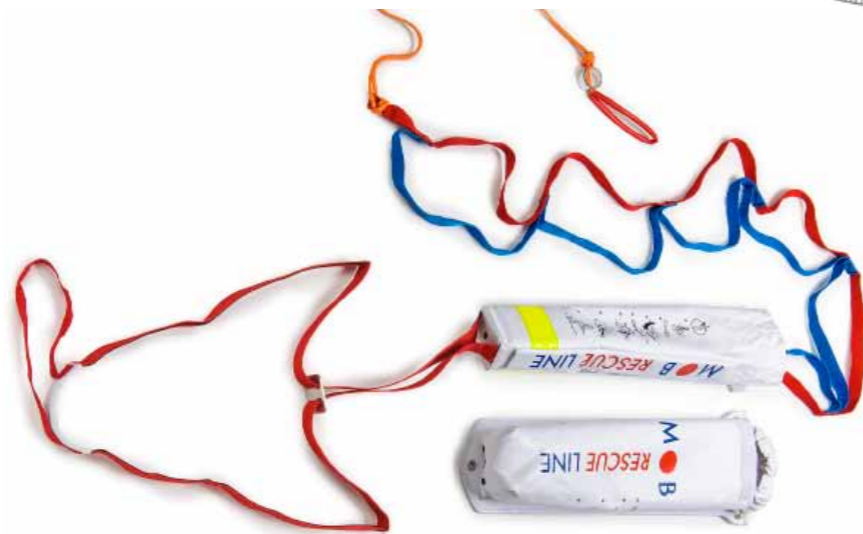
Dag Bremberg har skrivit boken Mälaren. Den ger beskrivningar om drygt 60 gäst- och klubbhamnar samt 30 naturhamnar. Utgiven på Norstedts förlag. Här finns också text om historia, natur och sevärdheter. Dag berättar att han är en avlägsen släkting till Sven Grenander som grundade Kryssarklubben! Och han välkomnar till upptäcktsfärder i den stora sjön med ett underbart citat från Bellman:

*Mälaren bölja ren och skär
tyst en mängd av kölar båt
översvallar
fält och vallar,*

som försvinna här och där.

Syster, se nu ditåt vad jakter och sumpar!

*Skepparn pumpar, skepparn pumpar,
solbränd, tyst och tvär.*

Man över bord

Vad händer när det som inte får hända händer? Hur ska man hantera en sådan situation? Det beror naturligtvis på omständigheterna, hur väder och vind är, hur många man är ombord och en mängd andra faktorer. Om det här och om att teoretiskt diskutera situationen och vad man ska göra åt den handlar en kväll med tema säkerhet ombord. Odd Lindqvist som tagit fram Mob Rescue Line, som vi skrivit om tidigare här i Ostpricken, kommer till Stockholmskretsen i Nacka Strand för att leda kvällen. Finns andra räddningssystem med andra funktioner? Finns det någon med erfarenhet från en verklig händelse? Hur ofta tränar du "skarpt läge", dvs att någon ombord hoppar i och ser vad i praktiken som händer. Det sistnämnda är kanske det allra bästa sättet att verkligen förstå situationen och lära sig hantera den. Men att diskutera är en bra början. Torsdag 12 september kl 18.30. För att delta behöver du anmäla dig via hemsidan www.sxx.se och sedan vidare till Stockholmskretsen. Välkommen!

• KALENDARIUM •

Motorkurs/kvinnor
Lördag 7 och söndag 8 september ordnas motorkurs för båtmekanikerintyg i Lillängdal, Ingarö speciellt för våra kvinnliga medlemmar. Se utbildningsprogram sid 4.

Säkerhet ombord

Torsdag 12 september kl 18.30 interaktiv kväll/föredrag på Stockholmskretsens kansli i Nacka Strand med Odd Lindqvist som tagit fram MOB Rescue Line. Hur skulle ni på er båt hantera man överbord? Ta med hela besättningen till ett aktivt och engagerande möte där ni själva är med och skapar lösningar. Odd Lindqvist, son till Lars-Håkan Lindqvist som konstruerade Hansa-linan, kommer och leder en workshop om säkerhet ombord. Kostnad 120 kr, icke medlem 150 kr. Anmälan på hemsidan.

Mörkernavigering

Tisdag 24 september kurs i teori och praktik. Se utbildningsprogram sid 4.

Sjöfartsmuseet i Älmsta

Torsdag 26 september seniorträff och besök på Sjöfartsmuseet i Älmsta som öppnar kl 10. Egen transport dit. Utställningar om Roslagens skärgårds- och sjöfartstradition. Vi hittar något trevligt ställe att äta lunch på. Se hemsidan för vidare information, tider och anmälan.

Förarintyg/intensiv

Lördagarna 28 september

och 5 oktober på Stockholmskretsens kansli, Nacka Strand. Se utbildningsprogram sid 4.

Rena linjer, ren segling

Söndag 29 september kl 10 blir det specialvisning av utställningen om Peter Norlin på Sjöhistoriska museet. Bengt Jörnstedt visar och berättar för Stockholmskretsens medlemmar. Bengt som skrivit boken om Peter, med samma titel som utställningen, tar med sig ett antal ex för den som vill köpa. Pris 200 kr (ta gärna med jämna pengar). Efteråt kan man äta lunch i museets Café Östberg. Fri entré och visning.

Kustskepparintyg – intensiv

Söndag 29 september och 6 oktober på Stockholmskretsens kansli, Nacka Strand. Se utbildningsprogram sid 4.

Motorkurs

Lördag 19 och söndag 20 oktober ordnas motorkurs för båtmekanikerintyg i Lillängdal, Ingarö. Se utbildningsprogram sid 4.

Mörkernavigering

Tisdag 24 oktober kurs i teori och praktik. Se utbildningsprogram sid 4.

Prylbytet

Lördagen 26 oktober på Sjömansskolan på Långholmen. Bordshyra 200 kr om du har mer än tio prylar eller dela bord för 100 kr.

Har du färre prylar, lämna in, så säljer vi dem åt dig. Vi öppnar dörrarna för inlämning kl 9-10. Alla som hyr bord ska ha dukat upp allt kl 10. Försäljningen pågår till kl 14. De som lämnat in prylar kommer då och hämtar pengar alt osålda prylar och vi börjar städa lokalen. Kl 15 lämnar vi lokalen och ej avhämtnade pengar tillfaller Stockholmskretsen. Osålda prylar slängs. Det kommer att finnas café med försäljning av kaffe, varmkorv, smörgåsar, bullar och kakor mellan kl 9.30 och 14. Anmäl om du vill hyra bord på www.sxx.se – stockholmskretsen.

GPS-navigering

Måndag 28 oktober på Stockholmskretsens kansli, Nacka Strand. Se utbildningsprogram sid 4.

VHF – SRC kurs

Tisdag 29 oktober och 5 november kurs på Karlavägen 108. Se utbildningsprogram sid 4.

Meteorologi

Torsdag 31 oktober kl 11 seniorträff och sopplunch med tema väder. Det är viktigt att förstå och kunna använda tillgänglig väderinformation till klokt beslutsfattande ombord på en båt. Seglaren och meteorologen Anders Ljungkvist berättar och ger konkreta tips om hur man tolkar väderprognoser, väderomslag mm. Väder är spännande!

Kanalintyg

Måndag 25 november kurs på Stockholmskretsens kansli, Nacka Strand. Se utbildningsprogram sid 4.

Batterikväll

Tisdag 8 oktober kl 18.30 blir det batterikväll på Global Batteries i Länna. Det handlar om val, användning och egenskaper vid laddning och urladdning hos olika batterityper, mest blybaserade. Kaffe bjuds. Max 25 personer. Anmälan på hemsidan.

Laminering

torsdag 17 oktober kl 18.30 blir det tema: Laminering – hur gör man? Praktisk genomgång och övningar vad gäller plastreparationer hos Arne Olsén Plast och Marinteknik, Rörvägen 58 i Haninge (Jordbro industriområde). Kaffe bjuds. Max 25 personer. Anmälan på hemsidan.

Europas kanaler

Onsdag 6 november kl 18.30 kommer Pekko Svensson från Poseidon Travel till Stockholmskretsens kansli, Nacka Strand. Han berättar och visar bilder om båtcharter på Europas kanaler. Kostnad 100 kr, icke medlem 120 kr. Anmälan på hemsidan.

Kolla alltid aktuellt på Stockholmskretsens hemsida!

POSTTIDNING B

(Returadress: Box 1158, 131 26 Nacka Strand)
